

การพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup

ในจังหวัดนครราชสีมา

The Development of Ecosystem Buddhist for Startup Entrepreneurs in Nakhonratchasima Province

เบญจมาศ สุวรรณวงศ์ และ พระมหาสุพร รกขิตถมโฆ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Benjamas Suwannawong and Phramaha Suporn Rakittathammo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonratchasima Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: benjamas.suw@mcu.ac.th

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดและการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยในเชิงคุณภาพภาคสนาม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่ Startup เชียงพุทธ

ผลการวิจัยพบว่า Ecosystem ระบบนิเวศทางธุรกิจ Startup คือระบบที่เชื่อมโยงกันของห่วงโซ่ทางคุณค่าของธุรกิจแต่ละหน่วยที่สามารถช่วยเหลือหรือสนับสนุนธุรกิจร่วมกันมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทำให้เกิดเป็นห่วงโซ่คุณค่า ได้แก่ 1) Startup Company กลุ่มสตาร์ทอัพ 2) Investor กลุ่มนักลงทุน 3) Supporting Organization ได้แก่ Incubator / Accelerator, Government, Association, Coworking Space, Academy ,Event, Media

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1)ด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก คือ หลักพรหมวิหารธรรม หลักอปริหานิยธรรม 2) ด้านการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า คือ หลักปาปณิกธรรม หลักสังคหวัตถุ 4 หลักบุญกิริยาวัตถุ 3 หิริ และโอตตปปะ 3) ด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต คือ หลักสัพปุริสธรรม และหลักทิวฐธรรมกัตถะ 4) ด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน คือ หลักฆราวาสธรรม หลักคิหิสุข 5) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน คือ หลักอิทธิบาท 4 หลักกัลยาณมิตร 6)ด้านการส่งเสริมสัมมาชีพของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ Startup ได้แก่ หลักสัมมาอาชีวะ หลักโภควิภาค

* วันที่รับบทความ: 3 พฤศจิกายน 2563; วันแก้ไขบทความ 29 พฤศจิกายน 2563; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2563

Received: November 3, 2020; Revised: November 29, 2020; Accepted: December 30, 2020

คำสำคัญ: ระบบนิเวศเชิงพุทธ; ผู้ประกอบการใหม่; สตาร์ทอัพ

Abstracts

The objectives of this research are 1) to study the concept and development of ecosystems for new startups in Nakhon Ratchasima Province. 2) To study the application of Buddhist principles in ecosystem development for new entrepreneurs. In Nakhon Ratchasima 3) To propose a model for the development of a Buddhist ecosystem for new entrepreneurs starting up in Nakhon Ratchasima. This research is a research method that combines qualitative research in the field. And action research The research instruments were interviews and organizing a workshop for the development of potential entrepreneurs for new entrepreneurs, Buddhist Startup.

Research results show that Ecosystem Startup business ecosystem is a system that connects each unit of the business value chain that can support or support the business together. Including 1)Startup Company 2) Investor 3) Supporting Organization : Incubator / Accelerator, Government, Association, Coworking Space, Academy ,Event, Media.

Application of Buddhist principles in ecosystem development for new entrepreneurs. In Nakhon Ratchasima, it is divided into 6 areas as follows: 1) Group management and members are Four principles virtuous existence Principle, Aparihaniyadhamma Principle. 2) Marketing and customer management are Qualities of a successful shopkeeper or businessman Principle, The Sangahavathu⁴, Bass of meritorious action, Conscience. 3) Production and production support are Sappurisa Dhamma, Virtues conducive to benefits in the present. 4) Management, accounting and finance are Virtues for a good household life , House-Life Happiness. 5) The improvement and development of community businesses towards sustainability are Basis for success, Sevenfold Kalanamitta-Dhamma 6) Promotion of livelihoods among entrepreneurs and startups are Right livelihood, ,Four consumption divisions,

Keywords: Ecosystem Buddhist; Startup; Entrepreneurs

บทนำ

ธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) คือรากฐานเศรษฐกิจใหม่แห่งอนาคตของประเทศไทยซึ่งเป็น ที่จับตามองจากทุกภาคส่วน เนื่องจากเริ่มต้นได้ง่าย ต้นทุนเริ่มต้นไม่สูง มีการนำเทคโนโลยี และ/หรือ นวัตกรรมมาใช้เป็นหัวใจหลักในการสร้างธุรกิจ ตลอดจนยังถูกออกแบบมาให้สามารถทำซ้ำและขยายตัวได้อย่างไม่มีขีดจำกัด จึงทำให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสูงและเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็ว Startup คือธุรกิจขนาดเล็กที่เกิดขึ้นใหม่ หากมองภาพรวมแล้วจะมีโมเดลคล้ายกับ SME แต่จะแตกต่างกันที่ธุรกิจ Startup จะมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยการขาย ‘ไอเดีย’ ส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับ IT, Gadget, หรือ Application ชนิด ต่าง ๆ ที่จะมาแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของกลุ่มเป้าหมาย ให้นักลงทุนที่มีความเห็น หรือความเชื่อตรงกันนำเงินมาลงทุนในธุรกิจนั้น ๆ เพื่อให้สิ่ง ๆ นั้นเป็นจริงขึ้นมา (ณฤทธิ วรพงษ์ดี, 2561 : 6) นอกจากนี้ ธุรกิจสตาร์ทอัพยังมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วย การสร้างผลิตภัณฑ์/บริการที่สามารถตอบโจทย์ดังกล่าวและ

ส่งผ่าน “คุณค่า” ที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ประกอบกับการมีโมเดลทางธุรกิจ และการดำเนินงานที่สามารถทำซ้ำด้วย ต้นทุนที่ไม่สูง รวมถึงความสามารถในการขยายตลาดได้รวดเร็วในวงกว้าง จึงทำให้ธุรกิจสตาร์ทอัพสามารถแก้ไขปัญหาที่ระบบหรือรูปแบบของธุรกิจดั้งเดิมไม่สามารถส่งผ่าน “คุณค่า” ที่แท้จริงให้กับผู้ใช้ได้ โดยการทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ใช้ดีขึ้น เช่น บริการที่รวดเร็วขึ้น และ/ หรือ มีราคาถูกลง Startup เป็นแนวคิดธุรกิจแบบใหม่ที่สอดคล้องกับยุคของ ไทยแลนด์ 4.0 เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นและเติบโตอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเทคโนโลยีสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ให้เข้ามามีส่วนในการดำเนิน ชีวิตประจำวันมากขึ้นกว่าสมัยก่อน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ทั้งในด้านกิจวัตรประจำวันตั้งแต่ตื่น นอนจนถึงนอนหลับ การประกอบอาชีพที่ต้องใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วย รวมไปถึงการดำเนิน ธุรกิจ ผู้ประกอบการจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หลากๆ ธุรกิจที่ปรับตัว ไม่ได้ก็ต้องปิดตัวลง เพราะในขณะนี้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่าน จากไทยแลนด์ 3.0 ซึ่งเป็นยุค ของอุตสาหกรรมหนัก เป็น ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ในปัจจุบันประเทศไทยยังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบทามากได้น้อย จึงต้องการปรับเปลี่ยนให้ เป็นทำน้อยได้มาก (ปานระพี ธิพันธ์ ,2563 : ออนไลน์)

ธุรกิจ Startup เป็นแนวคิดธุรกิจแบบใหม่ที่สอดคล้องกับยุคของ ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งการทำธุรกิจ Startup คือ การที่เรามองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนส่วนมากแล้วสร้างโมเดลธุรกิจเพื่อมาแก้ไขปัญหาโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการที่แตกต่างจากเดิม และธุรกิจจะต้องสามารถสร้างกำไรได้เรื่อยๆ เพิ่มผู้ใช้ได้เรื่อยๆ และสามารถเติบโตขึ้นได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาอันสั้นและกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ขึ้นเอง Startup มีจุดเริ่มต้นที่ Silicon Valley ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางแห่งเทคโนโลยี ปัจจุบันนักลงทุนเริ่มให้ความสนใจกับธุรกิจ Startup มากขึ้น เพราะ Startup มีแนวโน้มที่จะเติบโตได้แบบก้าวกระโดด เมื่อเทียบกับการทำธุรกิจแบบในอดีตที่ต้องใช้เวลาและเงินลงทุนจำนวนมากในการขยายธุรกิจให้เติบโต หลายบริษัทระดับโลก เช่น 1. Apple 2. Google 3. Facebook 4. Instagram 5. Twitter ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เคยผ่านการเป็น Startup มาก่อนแล้วทั้งนั้น ประเทศไทยในสมัยก่อนที่เทคโนโลยียังไม่ได้มีบทบาทมากนักทำให้เรามองว่า Startup เป็นเรื่องที่ไกลตัว มองว่าเป็นเรื่องที่เพ้อฝัน มีแต่ฝรั่งเท่านั้นที่ทำได้ เป็นเรื่องที่เป็นไป ไม่ได้หรือเป็นไปได้ยาก เพราะประเทศไทยยังไม่มี Startup ที่ประสบความสำเร็จให้เห็นกัน ทั้งภาครัฐและเอกชนจึงยังไม่ได้ให้ความสนใจธุรกิจประเภทนี้มากนัก แต่ปัจจุบันมีคนกลุ่มเล็กๆ หลายกลุ่มได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าคนไทยเราสามารถทำได้ไม่แพ้ชาติใดในโลก ยกตัวอย่างธุรกิจ Startup ของไทยที่ประสบความสำเร็จ อาทิ 1. Wongnai 2. Builk 3. Computerlogy 4. Ookbee และอื่นๆอีกมากมาย ที่เป็น Startup ของไทย คนกลุ่มนี้ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าคนไทยก็สามารถทำ Startup ได้ แต่อย่างไรก็ตามหากคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ แล้ว Startup ที่ไม่ประสบความสำเร็จมีมากถึง 90 % Startup ที่ประสบความสำเร็จมีเพียงแค่ 10 % เท่านั้น (ศศิรินทร์ สายะสนธิ, 2563 : ออนไลน์) ปัจจุบันธุรกิจสตาร์ทอัพมีโอกาสที่จะปฏิวัติอุตสาหกรรมต่างๆ และเจาะตลาด หรือ ครอบครองตลาดเดิมของธุรกิจรูปแบบเก่า ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาแท็กซี่ไม่ยอมรับผู้โดยสาร

ของคนไทย ทั้งๆ ที่ปัญหานี้เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ซึ่งถือเป็นโอกาสทางธุรกิจของคนไทย แต่ กลับเป็นเทคสตาร์ทอัพ (Startup) ชื่อ Grab Taxi ที่ก่อตั้งโดยชาวมาเลเซีย เข้ามาทำตลาด สร้างธุรกิจจากแอปพลิเคชัน การเรียกแท็กซี่และประสบความสำเร็จ โดยมีส่วนแบ่งการตลาด เป็นอันดับ 1 ซึ่งทุกๆ 5 วินาทีจะมีการเรียกแท็กซี่ผ่าน Grab Taxi และในปัจจุบัน Grab Taxi มี มูลค่าประเมินแตะ 2 พันล้านเหรียญสหรัฐภายในระยะเวลาเพียง 14 เดือน ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้รัฐบาลของหลายประเทศให้ความสำคัญกับสตาร์ทอัพและมีนโยบายสร้างระบบนิเวศน์ (Ecosystem) “Startup” มีระบบนิเวศ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้สตาร์ทอัพเติบโตได้อย่างแข็งแกร่งและยั่งยืน เพื่อช่วยให้เทคสตาร์ทอัพเกิดขึ้นมาทดแทนธุรกิจรูปแบบเดิมๆ ด้วยธุรกิจใหม่ที่เป็นของประเทศตนเอง และสามารถ ขยายไปยังตลาดในประเทศอื่นๆ ดังนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสให้สตาร์ทอัพสามารถสร้างธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ รัฐบาลหลายประเทศจึงได้ออกมาตรการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ประเทศไทยต้องการสร้าง “Startup” สาเหตุเพราะว่าในการจะแก้ไขปัญหาระบบเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อผลักดันให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก

ในพระพุทธศาสนาได้มีการนำหลักพุทธธรรมในการแก้ไขปัญหาแห่งความทุกข์หรือนำมาพัฒนาธุรกิจต่างๆให้ยั่งยืนได้เป็นอย่างดี ซึ่งหลักพุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการพัฒนาองค์กรไม่ว่าจะเป็นทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความสำเร็จ และเกิดการพัฒนางองค์กรได้อย่างยั่งยืนต่อไป จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการ Startup ได้มีการพัฒนาศักยภาพตนเองสามารถสร้างและพัฒนาธุรกิจ ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าให้เป็นที่ยอมรับในตลาดอย่างกว้างขวางสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพหุวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคสนาม (Field Study) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อ.เมือง, อ.สูงเนิน, อ.ปากช่อง, อ.ปักธงชัย, อ.โชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้คือ 1) กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คน ดังนี้คือ 1. เจ้าของธุรกิจ Ladyproud Shop จำนวน 1 คน และ 2. เจ้าของธุรกิจจก.ชั้นชายน์เอส น้ำพริกขุนาย (วิสาหกิจชุมชน) จำนวน 1 คน 2) กลุ่มผู้ประกอบการ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา 10 คน 3) กลุ่มนิสิต/นักศึกษาจากสถาบันการศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 แห่ง คือ จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา จำนวน 20 รูป/คน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จำนวน 14 คน 4) กลุ่มผู้ประกอบการ Startup ในจังหวัดนครราชสีมาที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จในด้านธุรกิจ Startup 1 คน 5) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 คนคือ ผู้อำนวยการปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 1 คน, เจ้าหน้าที่วิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา 1 คน 6) กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 รูป/คน

โดยการคัดเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) และมีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Start up ในจังหวัดนครราชสีมา

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วยชื่อ-สกุล, เพศ, อายุ, ที่อยู่, การศึกษา, อาชีพหลัก, ธุรกิจ Startup, ตำแหน่ง/ความรับผิดชอบใน Start up ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลประวัติความเป็นมา บริบท สภาพทั่วไป และผลิตภัณฑ์/บริการของ Startup ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรีจำนวน 16 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา ระบบนิเวศสำหรับธุรกิจ StartUp (Startup Ecosystem) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรีจำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 4 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended

Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรีจำนวน 2 ข้อ ตอนที่ 5 รูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรีจำนวน 1 ข้อ ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรีจำนวน 1 ข้อ

2.2 การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการในโครงการอบรม “การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat Startup” ให้กับผู้ประกอบการใหม่ Startup, นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา และนิสิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ทั้งหมดจำนวน 50 รูป/คน ในวันที่ 3,7-9 สิงหาคม 2563 ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และค้นหาเวทีที่ผู้ชุมนุมซึ่งเป็นการนำข้อมูลการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Start up ในจังหวัดนครราชสีมา นำเสนอต่อชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ให้กับผู้ประกอบการใหม่ Start up ในจังหวัดนครราชสีมาในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1. ผู้วิจัยทำการขอหนังสือขออนุญาตในการแจกแบบสัมภาษณ์จากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตนครราชสีมาถึง ผู้ให้สัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตนำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ 50 คน 3. นัดหมายการสัมภาษณ์ 4. ดำเนินการสัมภาษณ์ 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

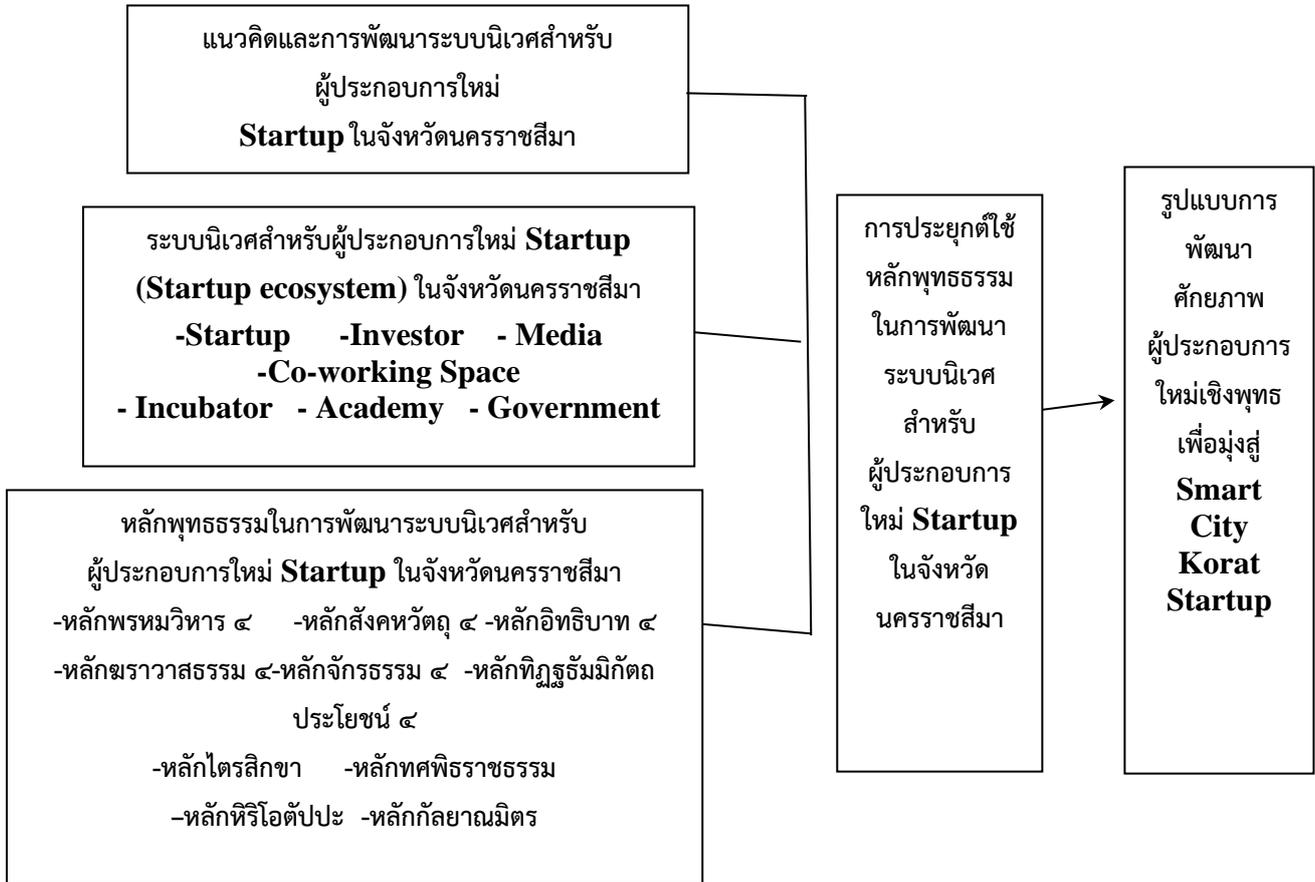
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท และประมวลผลเข้าด้วยกัน รวมทั้งใช้แนวคิดจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นภาพรวม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา” จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้คือ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุป ผลการวิจัยได้
ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานภาคสนาม

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ **Startup** ในจังหวัด
นครราชสีมาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบ
สัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ **Startup** ในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาศักยภาพ
ผู้ประกอบการใหม่เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat Startup” จำนวน 12 คน โดยสรุปข้อมูลทั่วไปของ
กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ **Startup** ในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่
เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat Startup” เกี่ยวกับเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, ชื่อ Startup, ที่
อยู่ เมื่อจำแนกเป็นรายบุคคล คิดเป็นร้อยละ (Percentage) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานภาคสนาม

ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้ **ด้านเพศ** พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup เป็นเพศหญิง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตามลำดับ **ด้านอายุ** พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ส่วนใหญ่มีอายุ 40-49 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอายุ 50-59 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และอายุ 60-69 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และอายุ 30-39 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และอายุ 20-29 จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ตามลำดับ **ด้านระดับการศึกษา** พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ส่วนใหญ่เป็นระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.34 ระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ตามลำดับ **ด้านธุรกิจ Startup** พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ส่วนใหญ่ พบว่าทำธุรกิจ Startup ด้านค้าขาย เช่น ธุรกิจขายน้ำพริก/สินค้าแปรรูปการเกษตร (หจก.ชันชายน้ําพริกลุงนาย), ขายสินค้าด้านสุขภาพและความงาม (Ladyproud By Dr.Pum), ร้านขายของชำ, ขายเสื้อผ้าออนไลน์, ค้าขายออนไลน์, ขายมอเตอร์ไซด์ออนไลน์ รวมทั้งหมดจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และธุรกิจให้เช่ารถตู้ (บจก.พาวเวอร์ฯ) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และธุรกิจเปิดร้านบริการสักลายจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และธุรกิจขนส่งสินค้าจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และธุรกิจบ้านเช่า ,ผู้บริหารรีสอร์ท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และธุรกิจโรงเรียนสอนนวดแผนไทยจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.34 และธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.43 ตามลำดับ **ด้านที่ตั้งของธุรกิจ** พบว่า ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ส่วนใหญ่พบว่าทำเลที่ตั้งของธุรกิจ Startup อยู่ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา เช่น ต.หนองไผ่ล้อม, ต.ในเมือง, ต.สีมูม, ต.จอหอ, ต.จอหอ รวมทั้งหมด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 และอำเภอสูงเนิน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.68 และอำเภอปากช่อง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และอำเภอปักธงชัย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และอำเภอโชคชัย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดและการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 แนวคิดและการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา

2.1.1 แนวคิดเรื่องระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup

สตาร์ทอัพ (Startup) คือกิจการที่เริ่มต้นธุรกิจจากจุดเล็กๆ สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดดออกแบบให้ธุรกิจมีการทำซ้ำได้โดยง่าย (**Repeatable**) และขยายกิจการได้ง่าย (**Scalable**) มีการนำเทคโนโลยี และ/หรือ นวัตกรรมมาใช้เป็นหัวใจหลักในการสร้างธุรกิจ มักเป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นจากไอเดียเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือเห็นโอกาสทางธุรกิจที่ยังไม่มีใครเคยคิดหรือทำมาก่อน

Ecosystem ระบบนิเวศทางธุรกิจ หรือ Business Ecosystem คือระบบที่เชื่อมโยงกันของห่วงโซ่ทางคุณค่า (**Value Chain**) ของธุรกิจแต่ละหน่วยที่สามารถช่วยเหลือหรือสนับสนุนธุรกิจร่วมกันมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทำให้เกิดเป็นห่วงโซ่คุณค่า (**Value Chain**) โดยกลุ่มหลักๆ ได้แก่ ธุรกิจสตาร์ทอัพ (**Startup**) กลุ่มผู้ลงทุนในสตาร์ทอัพ (**Investor**) และกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องที่จะมาช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจ สตาร์ทอัพเติบโต (**Supporting Organization**) แบ่งเป็นดังนี้ 1) **STARTUP COMPANY (กลุ่มสตาร์ทอัพ)** ถือเป็นจุดศูนย์กลางของ Ecosystem ปัจจุบันสตาร์ทอัพไทยในช่วง 2-3 ปีนี้มีการขยายการเติบโตเพิ่มขึ้นมากทั้งขนาดและจำนวนซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นตัวอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดสตาร์ทอัพหน้าใหม่เพิ่มขึ้น 2) **INVESTOR (กลุ่มนักลงทุน)** ซึ่งมีทั้งกลุ่มนักลงทุนบุคคล (**Angel**) ที่ใช้เงินทุนส่วนตัวมาร่วมสนับสนุนให้กับสตาร์ทอัพโดยมากจะเป็นเจ้าของธุรกิจที่มีความสนใจหรือความรู้ ความเชี่ยวชาญในธุรกิจที่ร่วมลงทุน กลุ่มนักลงทุนสถาบัน (**Venture Capital**) ที่นำเงินมาสนับสนุนให้สตาร์ทอัพเติบโตโดยการลงทุน เพื่อแลกกับการถือหุ้นในบริษัทสตาร์ทอัพ และคาดหวังการเติบโตในอนาคตซึ่งกลุ่มนี้จะมีทั้งกลุ่มองค์กรในประเทศและต่างประเทศ โดยในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้นทำให้สตาร์ทอัพ มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนประเทศนี้มากขึ้น รวมถึงการมีช่องทางระดมทุนจากสาธารณะ (**Crowd funding**)” ซึ่งเป็นช่องทางที่สตาร์ทอัพสามารถมาขอทุนจากประชาชนทั่วไปได้ โดยอาจจะมีหรือไม่มีผลตอบแทนก็ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของโครงการ ซึ่งกลุ่ม Investor ทั้งหมดนี้ถือเป็นส่วนช่วยให้สตาร์ทอัพมีเงินทุนไว้ใช้ขยายกิจการต่อไปได้ 3) **SUPPORTING ORGANIZATION (กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องที่ช่วยสนับสนุนให้ธุรกิจเติบโต)** ซึ่งมีมากมาย ตั้งแต่ 3.1) **Incubators / Accelerators** หน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยสรรหาบริษัทที่มีศักยภาพในการเติบโตเพื่อมาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนแนะนำในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการตลาด การเงิน หรือกฎหมายรวมถึงทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยเร่งให้ธุรกิจ เติบโตได้รวดเร็วขึ้น **Incubator / Accelerator** เป็นหน่วยงานบ่มเพาะหรือเร่งการเติบโตสำหรับธุรกิจ ที่จะช่วยให้ธุรกิจสามารถเติบโตได้โดยให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาทางธุรกิจในด้านต่างๆ ทั้งด้านการตลาด การเงิน กฎหมาย สถานที่ทำงาน (**Coworking Space**) ตลอดจนแหล่งเงินทุนรวมทั้งช่วยหาพันธมิตรและแหล่งเงินทุนเพิ่มเติมในรอบต่อไป เพื่อช่วยเร่งให้ธุรกิจขยายการเติบโตออกไปได้ รวมถึงการเข้าร่วมกับหน่วยงานบ่มเพาะเหล่านี้สามารถเข้าร่วมได้จากโครงการแข่งขันต่างๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น ซึ่งจะได้รับเงินทุนสนับสนุนธุรกิจเริ่มต้นด้วย โดยบางรายอาจจะแลกกับการเข้าร่วมถือหุ้น หรืออาจจะเป็นการให้ทุนสนับสนุนโดยไม่ต้องแลกหุ้นก็ได้ 3.2) **Government** หน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ธุรกิจสตาร์ทอัพ ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ สนับสนุนทางด้าน เทคโนโลยี พาออกตลาดต่างประเทศ ตลอดจนออกกฎหมายทางด้านข้อ

ปฏิบัติ และกฎหมายต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ Startup Funding การได้รับเงินทุนสนับสนุนจากนักลงทุนทั้ง Angel investor ซึ่งเป็นนักลงทุนอิสระที่ใช้เงินส่วนตัวของตัวเองมาร่วมลงทุนกับบริษัท Startup โดยมากมักจะเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัวที่มีความสนใจหรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญในธุรกิจที่ร่วมลงทุน หรือ Venture Capital (VC) ซึ่งเป็นนักลงทุนในรูปแบบองค์กร(นักลงทุนสถาบัน)ที่นำเงินมาร่วมลงทุนเพื่อถือหุ้นของบริษัทStartupโดยคาดหวังการเติบโตในอนาคต ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของธุรกิจ Startup ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นรอบการระดมทุนตามลำดับของการเติบโตได้ดังนี้ 3.3) Association สมาคมการค้าเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ เทคโนโลยีรายใหม่ ซึ่งตั้งมาเพื่อช่วยสร้าง ความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศคอมมูนิตี้เทคโนโลยี ซึ่งรวมถึงสร้างกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ กลุ่มบริษัทสตาร์ทอัพได้มาทำงานร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง รวมถึงเป็น ตัวแทนของกลุ่มสตาร์ทอัพทั้งในและต่างประเทศ 3.4) Coworking Space สถานที่ทำงานของกลุ่มคนที่เริ่มต้นทำธุรกิจที่ยังไม่มีสถานที่ทำงานเป็นของตนเอง เป็นการใช้พื้นที่ร่วมกันและมีชุมชน คนทำงานเหมือนกัน ทำให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำธุรกิจ ซึ่งสถานที่ เหล่านี้มีไว้สนับสนุนธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยตรง โดยจะมีทั้งส่วนเอกชนที่จัดเก็บค่า ใช้จ่าย กับส่วนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายซึ่งมาจากการสนับสนุนของหน่วยงานเฉพาะที่ ต้องการสนับสนุนโดยตรง 3.5) Academy หน่วยงานที่เน้นสนับสนุนด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ 3.6) Event การจัดงาน event ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับกลุ่มธุรกิจสตาร์ทอัพ เพื่อการเติบโต ไม่ว่าจะเป็นเวทีนำเสนอธุรกิจ เพื่อ จับคู่ธุรกิจสตาร์ทอัพกับนักลงทุน รวมถึง งานสัมมนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ธุรกิจสตาร์ทอัพโดยหน่วยงานต่างๆ 3.7) Media สื่อที่เกี่ยวข้องกับสตาร์ทอัพโดยตรง ที่คอย อัปเดตข่าวสารความเคลื่อนไหวของคนใน วงการสตาร์ทอัพ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึง Blog ที่ให้ความรู้ หรือเทคนิคในการ สร้างสตาร์ทอัพต่างๆ ทั้งหมดนี้รวมกันจะเห็นได้ว่า ทุกๆ ส่วนมีความเชื่อมโยงสนับสนุน ให้สิ่งแวดล้อมการสร้างสตาร์ทอัพมี ความเข้มแข็ง และมีโอกาสที่จะเติบโตได้ง่ายขึ้น ซึ่งหากแต่ละหน่วย เติบโตขยายออกไปจะยิ่งทำให้ Startup Ecosystem นี้มีความ เข้มแข็งมากขึ้นและจะยิ่งส่งผลดีต่อ การสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพโดยรวม

2.1.2 การพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup, นิสิตมหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา และนิสิตมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ทั้งหมดจำนวน 50 รูป/คน ที่เข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat Startup” วันที่ 3,7-9 สิงหาคม 2563 ณ วิทยาเขตนครราชสีมา และมหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานในประเด็นการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับธุรกิจ StartUp สรุปได้ดังนี้ 1) ด้าน Startup Company กลุ่มธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งพบว่าการดำเนินธุรกิจ Startup กลุ่มสตาร์ทอัพ ถือเป็นจุดศูนย์กลางของ Ecosystem ซึ่งในปัจจุบันพบว่าสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมาช่วง 2-3 ปีนี้มีการขยายการเติบโตเพิ่มขึ้นมากทั้งขนาดและจำนวนซึ่งกลุ่มนี้จะเป็นตัวอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดสตาร์ทอัพหน้าใหม่

เพิ่มขึ้น และในปัจจุบันกลุ่มสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมาทั้งหมด 9 กลุ่มอุตสาหกรรม ดังนี้คือ 1. ด้านเกษตรและอาหาร (AgriTech/Food Startup) 2)ด้านการแพทย์และสาธารณสุข (HealthTech) 3) ด้านการเงินและการธนาคาร (FinTech) 4) ด้านอุตสาหกรรม (IndustryTech) 5) ด้านการท่องเที่ยว (TravelTech) 6) ด้านไลฟ์สไตล์ (LifeStyle) 7) ด้านพาณิชย์กรรมอิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) 8)ด้านภาครัฐ/การศึกษา (GovTech/EdTech) 9) ด้านอสังหาริมทรัพย์ (PropertyTech) และจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ที่เข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat Startup” ในวันที่ 3,7-9 ส.ค.2563 พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการใหม่ Startup ส่วนใหญ่ พบว่าทำธุรกิจ Startup ด้านค้าขาย เช่น ธุรกิจขายน้ำพริก/สินค้าแปรรูปการเกษตร (หจก.ชั้นชายน้เอสน้ำพริกลุงนาย), ขายสินค้าด้านสุขภาพและความงาม (Ladyproud By Dr.Pum), ร้านขายของชำ,ขายเสื้อผ้าออนไลน์,ค้าขายออนไลน์,ขายมอเตอร์ไซด์ออนไลน์ ,ธุรกิจให้เช่ารถตู้ (บจก.พาวเวอร์ซ่า) ,ธุรกิจเปิดร้านบริการสักลาย,ธุรกิจขนส่งสินค้า,ธุรกิจบ้านเช่า,ผู้บริหารรีสอร์ท,ธุรกิจโรงเรียนสอนนวดแผนไทย และธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น 2) ด้าน Investor (กลุ่มนักลงทุน) จากการศึกษาพบว่ากลุ่มนักลงทุนในจังหวัดนครราชสีมาเป็นกลุ่มนักลงทุนบุคคล (Angel) และกลุ่มนักลงทุนสถาบัน (Venture Capital)" โดยกลุ่มนักลงทุนบุคคลส่วนใหญ่เป็นเจ้าของธุรกิจและใช้เงินทุนส่วนตัวในการลงทุนทำธุรกิจต่างๆที่มีความเชี่ยวชาญ และกลุ่มนักลงทุนสถาบัน (Venture Capital) ซึ่งมีทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศที่นำเงินมาสนับสนุนให้สตาร์ทอัพเติบโตโดยการลงทุนเพื่อแลกกับการถือหุ้นในบริษัทสตาร์ทอัพ ซึ่งในปีที่ผ่านมาธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดนครราชสีมาที่ได้รับความสนใจจากนักทุนทั้งชาวไทยและต่างชาติ และได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนสูงในภาคอีสานยังคงเป็น 2 ธุรกิจอุตสาหกรรมหลัก คือธุรกิจอุตสาหกรรมด้านการเกษตรและด้านพลังงานทดแทน ซึ่งถือเป็น 2อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและเป็นจุดแข็งของภาคอีสาน โดยในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้นทำให้สตาร์ทอัพ มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนประเทศนี้มากขึ้น รวมถึงการมีช่องทางระดมทุนจากสาธารณะ (Crowd funding)” ซึ่งเป็นช่องทางที่สตาร์ทอัพสามารถมาขอทุนจากประชาชนทั่วไปได้ โดยอาจจะไม่มีหรือมีผลตอบแทนก็ได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบของโครงการ ซึ่งกลุ่ม Investor ทั้งหมดนี้ถือเป็น ส่วนช่วยให้สตาร์ทอัพมีส่วนช่วยให้สตาร์ทอัพมีเงินทุนไว้ใช้จ่ายกิจการต่อไปได้ 3) ด้าน Incubators/ Accelerators มีหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมา เช่น หอการค้าจังหวัด,พาณิชย์จังหวัด,องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) ด้าน Government มีนโยบายของภาครัฐที่ให้การสนับสนุนธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมา 5) ด้าน Association มีสมาคมการค้าเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการเทคโนโลยีรายใหม่ ธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมาเช่น หอการค้าจังหวัด,สมาคมการค้าต่างๆในจังหวัดนครราชสีมา 6) ด้าน Academy มีหน่วยงานที่เน้นสนับสนุนด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมาเช่น พาณิชย์จังหวัด,หอการค้าจังหวัด,มหาวิทยาลัยต่างๆเช่นมท.สมท,ม.ราชภัฏนครราชสีมา 7) ด้าน Event มีการจัดงาน event ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับกลุ่มธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมา 8) ด้าน

Coworking Space มีสถานที่ทำงานของกลุ่มคนที่เริ่มต้นทำธุรกิจสตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมา ดังนั้นการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา

จากการร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกันระหว่างทีมีวิจัยและผู้ประกอบการใหม่ พบว่าจะต้องมีการพัฒนาสำหรับธุรกิจให้เกิดการเติบโต คือ ต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงาน ดังต่อไปนี้ **1) หน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนธุรกิจสตาร์ทอัพ** โดยสรรหาบริษัทที่มีศักยภาพในการเติบโต เพื่อมาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแนะนำในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการตลาด การเงิน หรือกฎหมายรวมถึงทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยเร่งให้ธุรกิจ เติบโตได้รวดเร็วขึ้น เพราะหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริม ธุรกิจสตาร์ทอัพ ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ สนับสนุนทางด้าน เทคโนโลยี พาออกตลาดต่างประเทศ ตลอดจนออกกฎหมายทางด้านข้อปฏิบัติ และกฎหมายต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการ สร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ **2) สมาคมการค้าเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการเทคโนโลยีรายใหม่** ซึ่งตั้งมาเพื่อช่วยสร้าง ความเข้มแข็งให้กับระบบนิเวศคอมมูนิตี้เทคโนโลยี ซึ่งรวมถึงสร้างกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ กลุ่มบริษัทสตาร์ทอัพได้มาทำงานร่วมกัน และสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง รวมถึงเป็น ตัวแทนของกลุ่มสตาร์ทอัพทั้งในและต่างประเทศ **3) สถานที่ทำงานของกลุ่มคนที่เริ่มต้นทำธุรกิจที่ยังไม่มีสถานที่ทำงานเป็นของตนเอง** เป็นการใช้พื้นที่ร่วมกันและมีชุมชน คนทำงานเหมือนกัน ทำให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำธุรกิจ ซึ่งสถานที่ เหล่านี้มีไว้สนับสนุนธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยตรง โดยจะมีทั้งส่วนเอกชนที่จัดเก็บค่า ใช้จ่าย กับส่วนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายซึ่งมาจาก การสนับสนุนของหน่วยงานเฉพาะที่ ต้องการสนับสนุนโดยตรงซึ่งเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ในการทำธุรกิจ Startup ควรเป็นพื้นที่ที่เป็นย่านเศรษฐกิจ, เป็นพื้นที่ที่มีผู้คน และรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย และเป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้ง่าย ใช้พื้นที่ได้หลากหลาย หน่วยงานที่เน้นสนับสนุนด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพ การจัดงาน event ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดย เฉพาะกับกลุ่มธุรกิจสตาร์ทอัพ เพื่อการเติบโต ไม่ว่าจะเป็นเวทีนำเสนอธุรกิจ เพื่อจับคู่ธุรกิจสตาร์ทอัพกับนักลงทุน รวมถึง งานสัมมนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ธุรกิจสตาร์ทอัพโดยหน่วยงานต่างๆ และ สื่อที่เกี่ยวข้องกับสตาร์ทอัพโดยตรง ที่คอยอัพเดทข่าวสารความเคลื่อนไหวของคนในวงการสตาร์ทอัพ ทั้งในและต่างประเทศ รวมถึง Blog ที่ให้ความรู้ หรือเทคนิคในการ สร้างสตาร์ทอัพต่างๆ กล่าวโดยสรุป สตาร์ทอัพในจังหวัดนครราชสีมา ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ด้วยข้อจำกัดด้านปัจจัยการผลิต ทั้งแหล่งทุนและ บุคลากร ซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะอุตสาหกรรม ในแง่ของทุนเนื่องจากเทคโนโลยีเป็นธุรกิจใหม่ที่มี ความเสี่ยงสูง ซึ่งอาจจะไม่คุ้มกับผลตอบแทนในหลายราย ประกอบกับความเข้าใจธุรกิจของสถาบันการเงินยังอยู่ในระยะเริ่มต้น การปล่อยสินเชื่อจึงเป็นไปได้ด้วยความระมัดระวัง ขณะที่ในแง่ของบุคลากร กระดูกสันหลังของเทคโนโลยี คือ วิศวกรซอฟต์แวร์ซึ่งเป็นผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การผลิต บุคลากรสาขานี้ของไทยยังจำกัด และส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐหรือในกำกับของรัฐ ปัจจัยที่ทำให้สตาร์ทอัพประสบความสำเร็จ ปัจจัยด้านเวลา Bill Gross ได้กล่าวไว้ว่า จังหวะเวลา สำคัญสำหรับการทำธุรกิจนั้นต้องมีหลายปัจจัย ถ้าหากธุรกิจเปิดตัวและดำเนินการในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม อาทิเช่น ในช่วงเวลาที่ตลาดสำหรับ

สินค้าและบริการที่ธุรกิจกำลังจะเริ่มดำเนินงานแล้ว หรือมีตัวเลือกมาก จะส่งผลให้ธุรกิจดำเนินการต่อไป ได้ยาก

สรุปการพัฒนาระบบนิเวศส่งเสริมธุรกิจ Startup เริ่มต้น มีดังนี้ (1) Knowledge การส่งเสริมองค์ความรู้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ความรู้และทักษะเชิงเทคนิค (Technical knowledge & skills) และความรู้และทักษะด้านการสร้างสรรค์และการออกแบบ (Design knowledge & skills) (2) Infrastructure การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ (Hard) การปรับปรุงและเตรียมพร้อมพื้นที่พัฒนานวัตกรรมร่วมกัน (Co-innovating Space) (Soft) กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ (Research Commercialization for Startup) (3) Structure การจัดตั้งหน่วยงานดำเนินการและวางแผน (4) Network การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจเริ่มต้น (5) Startup District การพัฒนาย่านวิสาหกิจเริ่มต้นเป็นแพลตฟอร์มกลาง ได้แก่ Startup Thailand League , Startup Korat การพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและสังคมฐานความรู้ โดยให้ความสำคัญแก่การเป็นพื้นที่เปิด 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้ที่มีทักษะสูงจากทั่วโลก (Talent) 2) เติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้น (Business Growth) 3) สนับสนุนการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้น (Investment) 4) การสร้างและพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้น (Ecosystem)

2.2 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา

จากการลงเก็บข้อมูลภาคสนามได้กำหนดประเด็นวิเคราะห์ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก 2) การบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้าและรับคำสั่งซื้อ 3) การบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต 4) การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน 5) การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจ Startup สู่ความยั่งยืน 6) ด้านการส่งเสริมสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ Startup ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากการอบรมเชิงปฏิบัติการของโครงการ พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่เชิงพุทธเพื่อมุ่งสู่ “Smart City Korat Startup” จะต้องมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1) หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก ส่วนใหญ่หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก ได้แก่ หลักสัพปุริสธรรม หลักพรหมวิหารธรรมและหลักอปริหานิยธรรม เพื่อบริหารจัดการกลุ่มในด้านโครงสร้างและข้อมูลของกลุ่ม การนำกลุ่ม การสื่อสาร ทบทวน ติดตาม และด้านความสามารถการฝึกสอนการทำงาน

2) หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า และรับคำสั่งซื้อ ส่วนใหญ่หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมการ

บริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า ได้แก่ หลักปาปนิกรธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักสังคหวัตถุ 4 หลักฆราวาสธรรม และหลักทฤษฎีธรรมิกัตถะ เพื่อใช้ส่งเสริมการบริหารจัดการด้านการตลาดและลูกค้า ด้านการรับคำสั่งซื้อ หลักการดำเนินงานในลักษณะพึ่งตนเองค่อยเป็น ค่อยไปแบบยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นหลักความซื่อตรงการดำเนินกิจกรรมไม่ได้ตั้งเป้าหมายที่กำไรเป็นเพียงช่วยเหลือกันของคนในชุมชน โดยการบูรณาการหลักพุทธธรรม 2 หลักธรรม คือ บุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ หมดทานศีล และภาวนา และ โลกบาลธรรมได้แก่ หิริ และโอตตปปะ

3) หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านการบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต ส่วนใหญ่ใช้หลักสัพปุริสธรรม หลักพรหมวิหารธรรมและหลักทฤษฎีธรรมิกัตถะ เพื่อใช้ส่งเสริมการบริหารจัดการด้านการผลิตและงานสนับสนุนการผลิต ซึ่งได้แก่ การจัดซื้อและจัดหาวัตถุดิบหรือ ปัจจัยการผลิต การผลิตสินค้า เครื่องมือ อุปกรณ์และสถานที่ผลิต การบรรจุและจัดส่ง

4) หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน ส่วนใหญ่ใช้หลักฆราวาสธรรม หลักสัพปุริสธรรม หลักปาปนิกรธรรม หลักโภควิภาค หลักทฤษฎีธรรมิกัตถะ หลักกัลยาณมิตร และ หลักคิหิสุข เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน ได้แก่ รายรับ-รายจ่าย ต้นทุนและกำไรการเงินของกลุ่ม ทรัพย์สินและหนี้สิน

5) หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้าน การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ส่วนใหญ่ใช้หลักอิทธิบาท 4 หลักสัพปุริสธรรม หลักฆราวาสธรรมหลักปาปนิกรธรรม หลักทฤษฎีธรรมิกัตถะ เพื่อใช้ใน การปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน ได้แก่ พัฒนา การเรียนรู้ ของกลุ่ม/สมาชิก พัฒนา เทคนิคและฝีมือการผลิต พัฒนาดานผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์ และฉลากพัฒนาปรับปรุงธุรกิจ พัฒนาด้านเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน พัฒนาดานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน พัฒนาด้านการพึ่งตนเอง

6) หลักพุทธศาสนาที่ใช้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมด้านการส่งเสริมสัมมาชีพของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ Startup การใช้หลักพุทธศาสนาในการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจ Startup สู่ความยั่งยืนซึ่งในด้านการเรียนรู้ของกลุ่ม/สมาชิกพัฒนาด้านเทคนิคและฝีมือการผลิต การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ และฉลากการพัฒนาปรับปรุงการพัฒนาด้านเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน การพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมชุมชน การพัฒนาด้านการพึ่งตนเองโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 หลักสัพปุริสธรรม หลักกัลยาณมิตร หลักโภควิภาค หลักปาปนิกรธรรม หลักทฤษฎีธรรมิกัตถ หลักฆราวาส ธรรม สมาชิกได้รับการพัฒนาให้มีทักษะความสามารถในการในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มทุกด้าน เช่น ได้รับการสนับสนุนศึกษาทำงานอยู่เสมอฝึกอบรม พัฒนาแบบพึ่งพาคนในชุมชนให้คนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมผนวกกับภูมิปัญญาเดิมหลักธรรมพุทธส่งผลโดยตรงคือทำให้สมาชิกเกิดความคิดอ่านเพิ่มมุมมอง รู้จักจำแนกแยกแยะเชื่อมโยงเครือข่ายมีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อเพื่อนมนุษย์ไม่ขัดแย้งไม่ทำลายคุณธรรมเหล่านี้ย่อมเป็นดัชนีชี้วัดอนาคตให้เห็นว่ากิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเติบโตอย่างมีเป้าหมายทิศทาง

2.3 รูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธ มีความสอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น คือ 1.กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบไปด้วย หลักสูตรสำหรับกลุ่มผู้เริ่มต้น จะให้การอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจ Business (2 วัน) และหลักสูตรสำหรับกลุ่มผู้มีประสบการณ์ จะมุ่งเน้น ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาเชิงลึกได้ โดยให้การอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพรวมของธุรกิจ Business model canvas และทักษะความรู้เพื่อการพัฒนาอย่างมีระบบ (1 วัน) 2.กิจกรรมการสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในเชิงลึก เป็นการคัดเลือกผู้ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากกิจกรรมที่ 1 เข้ารับการพัฒนา ซึ่งผู้ประกอบการจะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเชิงลึก ตามปัญหาหรือความต้องการอย่างน้อย 1 ด้าน อาทิ การเขียนแผนธุรกิจ แนะนำแผนธุรกิจที่ได้รับการตรวจสอบและพิจารณาจากสถาบันการเงิน, การทำ Content Marketing แนะนำการใช้สื่อสำหรับประชาสัมพันธ์, การเชื่อมโยง Online to Offline สอนการเชื่อมโยงร้านค้าโลกออนไลน์กับไลน์เข้าด้วยกัน, การยกระดับมาตรฐาน แนะนำการเตรียมความพร้อมเพื่อการขอรับรองมาตรฐาน 3. กิจกรรมเสริมด้านการตลาด คัดเลือกผู้ผ่านการพัฒนาศักยภาพในเชิงลึก ออกตลาดในงานจังหวัด เป็นต้น

การจัดกิจกรรมของโครงการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา จะเป็นรูปแบบหนึ่งที่ควบคู่กับนโยบายของรัฐบาลและผู้ประกอบการได้เรียนรู้ที่หลากหลายในเชิงพุทธมากขึ้น เพราะมหาวิทยาลัยของทีมงานวิจัยเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่พร้อมให้ความรู้ในด้านเชิงพุทธอย่างเต็มที่ และการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจะเป็นการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการที่ตรงจุดและมีรูปแบบที่ชัดเจนที่สุด สามารถที่จะขับเคลื่อนนโยบายของผู้ประกอบไปตามทิศทางที่ควรจะเป็น เมื่อฝึกอบรมก็จะเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ สามารถที่จะต่อยอดธุรกิจได้ เพราะคอร์สในการฝึกอบรมจะสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในเชิงลึกอย่างน้อย 1 เรื่อง พร้อมการรายงานผล ติดตามผลและประเมินผล ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมอบรมจะต้องมีการเชื่อมโยงความคิดในเรื่องของการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือเชื่อมโยงสินค้าเข้าสู่การส่งเสริมตลาดหรือเงินทุน (ถ้ามี) เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความรู้สึกรู้ว่ามีพลังที่อยากจะทำธุรกิจสตาร์ทอัพ และการเกิดผลลัพธ์อื่นๆตามมา จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ากระบวนการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์มีความสำคัญในการที่สร้างความเข้มแข็งทางธุรกิจให้ผู้ประกอบการได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

ธุรกิจ Startup ประเภทบริการ จะให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านแนวความคิดใหม่ๆ ธุรกิจนี้จะต้องมีความแปลกใหม่ตลอดเวลา มีความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถเรียกความสนใจให้คนมาใช้บริการได้และยังให้ความสำคัญกับจังหวะเวลาที่ผู้คน ส่วนมากพบเจอปัญหาและเกิดความต้องการพอดีอีกด้วยดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนธุรกิจที่ดีและคิดครอบคลุม ทุกด้านทุกมุม ในการทำธุรกิจนั้นปัจจัยด้านเงินทุนสำคัญมาก กับธุรกิจ Startup ทุกๆประเภทแต่ทั้งนี้ก็คือ เป็นปัจจัยรองที่แต่ละธุรกิจให้ความสำคัญเพราะหากธุรกิจนั้นมีทีมที่ดี แนวความคิดใหม่ๆ แผนธุรกิจที่น่าลงทุน และจังหวะเวลาที่เหมาะสมก็สามารถหาเงินระดมทุนได้ไม่ยาก ธุรกิจ Startup นั้นประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภชัย เหมือนโพธิ์ ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า ศักยภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม มีกฎระเบียบ แบ่งบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน อีกทั้งมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม (ศุภชัย เหมือนโพธิ์, 2559 : บทคัดย่อ) และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ วิเศษ ได้ศึกษาคุณลักษณะและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา สาขาการเป็นผู้ประกอบการ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการแตกต่างกัน Startup เป็นแนวคิดธุรกิจแบบ ใหม่ที่สอดคล้องกับยุคของประเทศไทยแลนด์ 4.0 เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นและเติบโตอย่างรวดเร็วแต่การที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จนั้น ต้องมี

ปัจจัยหลายๆ ด้านผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้ธุรกิจ Startup ประสบความสำเร็จมีอยู่หลักๆ 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านจังหวะเวลา ปัจจัยด้าน ทีมงาน ปัจจัยด้านแนวความคิดใหม่ ๆ ปัจจัยด้านแผนธุรกิจและปัจจัยด้านเงินทุน ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านก็ขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจ Startup นั้น ๆ ด้วย ว่าจะให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านไหนเป็นอันดับแรก ดังนั้นธุรกิจ Startup จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีหนึ่งใน 5 ปัจจัยนี้เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ธุรกิจ Startup ที่จะประสบความสำเร็จได้ คือ ธุรกิจต้องสามารถตอบโจทย์และแก้ปัญหาได้ตามความต้องการของผู้บริโภคได้ (ณัฐวดี วิเศษ, 2552 : บทคัดย่อ)

การพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมารูปแบบการพัฒนากระบวนนิเวศเชิงพุทธ มีความสอดคล้องกับหน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น คือ 1. กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบไปด้วย หลักสูตรสำหรับกลุ่มผู้เริ่มต้น จะให้การอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจ Business (2 วัน) และหลักสูตรสำหรับกลุ่มผู้มีประสบการณ์ จะมุ่งเน้นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาเชิงลึกได้ โดยให้การอบรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพรวมของธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา เสกตระกูล รองผู้จัดการ หัวหน้าสายงาน พัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กล่าวว่าในยุคนี้ เราจะได้ยินคนรุ่นใหม่ ๆ ทั้งที่ กำลังจบการศึกษาและที่กำลังทำงานประจำ พูดให้ได้ยินอยู่เสมอว่าการเป็นเจ้าของธุรกิจ เป็นอาชีพในฝันที่อยากทำ เพราะนอกจากจะได้เป็นเจ้าของตัวเองแล้ว ยังมีอิสระใน การทำงานหารายได้ด้วยฝีมือตัวเอง อย่างไรก็ตาม การจะเป็นเจ้าของธุรกิจที่เข้มแข็ง อยู่รอดได้จนประสบความสำเร็จนั้น จำเป็น ที่ผู้ประกอบการต้องมีความรู้ความเข้าใจ ใน การทำธุรกิจเป็นอย่างดีเสียก่อน โดยเฉพาะ ธุรกิจสตาร์ทอัพ (กฤษฎา เสกตระกูล ,2561 : บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการใหม่ Start-up ให้มีความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup ด้านการสร้างเครือข่ายธุรกิจ Startup ที่มีการดำเนินธุรกิจเอื้อต่อกันหรือการร่วมมือกับธุรกิจคู่แข่ง เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกันกับองค์กรในเครือ หรือ การทำสัญญาแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านความสำเร็จและเครือข่ายความร่วมมือต่อความสามารถของผู้ประกอบการในธุรกิจระดับอื่น หรือมีการแยกประเภทธุรกิจ เช่น ธุรกิจอาหาร ธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านความสำเร็จระหว่างธุรกิจต่างๆ ที่แตกต่างกัน

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถทางธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหม่ (Start-up) ในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้อาจค้นพบปัจจัยที่สามารถพัฒนา ความสามารถทางธุรกิจของผู้ประกอบการรายใหม่ (Start-up)

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาระบบนิเวศเชิงพุทธสำหรับผู้ประกอบการใหม่ Startup เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการใหม่ Startup ในยุค 4.0

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ startup เชิงพุทธ

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา เสกตระกูล (2561). *SET Your Startup Business Guide รู้จักธุรกิจสตาร์ทอัพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

ณฤทธิ วรพงษ์ดี. (2561). *SET Your Startup Business Guide รู้จักธุรกิจสตาร์ทอัพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

ณัฐภูมิ วิเศษ.(2552). *คุณลักษณะและความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาสาขาการเป็นผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

ปานระพี รพีพันธุ์. (2563). Thailand 4.0 ประเทศไทย 4.0 คืออะไร. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.it24hrs.com/2017/thailand-4-0>

ศศิรินทร์ สายะสนธิ. (2563). ทำไม Startup ในไทยไม่ค่อยประสบความสำเร็จ?. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/760159>

ศุภชัย เหมือนโพธิ์.(2559). *การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.